

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi pienten ja keskisuurten yritysten kotipaikkaan perustuvasta verotusjärjestelmästä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi pienten ja keskisuurten yritysten kotipaikkaan perustuvasta verotusjärjestelmästä (U 65/2023 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:

- veroasiantuntija Tiia Hyysalo, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Anna Lehtimäki, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Lauri Luukkonen, Verohallinto
- verojohtaja Anita Isomaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- veroasiantuntija Jarno Laaksonen, Suomen Veroasiantuntijat ry
- veroasiantuntija Jukka-Pekka Hellman, Suomen Yrittäjät ry
- OTT, dosentti Marianne Malmgrén
- apulaisprofessori Moritz Scherleitner

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- Finnwatch ry
- Keskuskauppakamari
- Perheyrittäjien liitto ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Direktiiviehdotuksessa ehdotetaan luotavaksi vapaaehtoinen yksinkertaistettu järjestelmä verotettavan tuloksen laskentaan EU:n alueella verotuksellisesti asuville ja sisämarkkinoilla kiinteiden toimipaikkojen kautta toimiville pk-yrityksille.

Ehdotetussa pk-yritysten kotipaikkaan perustuvassa verotusjärjestelmässä kiinteiden toimipaikkojen verotettava tulos laskettaisiin pääliikkeen kotipaikan verotusjärjestelmän sääntöjen mukaisesti, mutta lopullinen veron määrä laskettaisiin kunkin kiinteän toimipaikan sijaintivaltion verokannalla. Myös kiinteiden toimipaikkojen verotuksen toimittaminen ja veronkanto keskitettäisiin pk-yrityksen pääliikkeen kotivaltioon.

Ehdotuksen tavoitteena on muun muassa helpottaa pk-yrityksiin kohdistuvia tuloverotukseen liittyviä hallinnollisia prosesseja, vähentää hallinnollista taakkaa ja hallinnollisia kustannuksia sekä muutoinkin vähentää pk-yrityksille aiheutuvaa epävarmuutta ja hankaluutta vieraiden maiden verojärjestelmässä toimimisesta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää pk-yritysten kotipaikkaan perustuvaa verotusjärjestelmää koskevan direktiiviehdotuksen tavoitteita kannatettavina.

Valtioneuvosto suhtautuu direktiiviehdotukseen kuitenkin erittäin varauksellisesti, sillä ehdotettu järjestelmä eriyttäisi veropohjan määrittämisen ja verokannan määrittämisen toisistaan ja siirtäisi verotustoimivaltaa osin pois Suomesta, vaikka hallitusohjelman mukaisesti verotustoimivalan tulisi jatkossakin säilyä pääasiassa kansallisella tasolla.

Valtioneuvosto ei tämän hetkisen arvion mukaan ole vakuuttunut siitä, kuinka tehokkaasti ehdotettu tuloveroihin kohdistuva verotusjärjestelmä tosiasiallisesti vähentäisi pk-yritysten hallinnollista taakkaa, muiden velvoitteiden ja kiinteän toimipaikan muodostumisen arvioinnin jäädessä entiselleen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei sääntely aiheuta kohtuutonta hallinnollista rasitusta verovelvollisille tai Verohallinnolle, myös EU-oikeudellinen suhteellisuusperiaate huomioon ottaen.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksesta ei saisi aiheutua haittaa kotimaisten yhtiöiden kilpailukyvyille. Valtioneuvosto pitää lisäksi tärkeänä, että järjestelmän väärinkäytösten ehkäiseminen huomioitaisiin riittävän tehokkaasti.

Valtioneuvosto katsoo, että jatkovalmistelussa olisi pyrittävä saamaan tarkemmat hallinnolliset ja taloudelliset vaikutusarviot direktiiviehdotuksesta.

Valtioneuvosto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi myös tarkastella useita direktiiviehdotuksen teknisiä yksityiskohtia tarkemmin, erityisesti ehdotetun verotusjärjestelmän yhteensovittamista ja yhteensopivuutta muiden jäsenvaltioiden yritysveromallien kanssa, järjestelmän henkilöyhti-

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2023 vp

öihin soveltamisen erityiskysymyksiä, sekä ehdotetun järjestelmän mukaisen verotusmenettelyn käytännön toteutusta.

Valtioneuvosto arvioi, että direktiiviehdotuksessa ehdotetut säädösvallan ja täytäntöönpanoval-
lan siirrot komissiolle ovat perusteltuja ja toimivaltaa ehdotetaan siirrettäväksi asianmukaisesti ja
sopivassa laajuudessa.

Valtioneuvosto tarkentaa tarvittaessa kantojaan ehdotuksen käsittelyn edetessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tausta

Direktiiviehdotuksessa ehdotetaan luotavaksi yrityksille vapaaehtoinen yksinkertaistettu meka-
nismi verotettavan tuloksen laskentaan EU:n alueella verotuksellisesti asuville ja sisämarkkinoil-
la kiinteiden toimipaikkojen kautta toimiville pk-yrityksille. Tavoitteena on muun muassa helpot-
taa pk-yrityksiin kohdistuvia tuloverotukseen liittyviä hallinnollisia prosesseja niin kutsutun yh-
den luukun periaatteen (one-stop-shop) kautta, vähentää hallinnollista taakkaa ja hallinnollisia
kustannuksia sekä muutoinkin vähentää pk-yrityksille aiheutuvaa epävarmuutta ja hankaluutta
vieraiden maiden verojärjestelmissä toimimisesta.

Ehdotuksen mukaan pk-yritys voisi tehdä valinnan pääliikkeen kotipaikkaan perustuvan verotus-
järjestelmän käyttämisestä. Ehdotuksessa olisi esimerkiksi tiettyjä rajoituksia siitä, kuinka suuri
kiinteiden toimipaikkojen liikevaihto saisi olla suhteessa pääliikkeen liikevaihtoon, ja kuinka
kauan pk-yrityksen tulisi olla ollut kyseisessä jäsenvaltiossa verotuksellisesti asuva, jotta yritys
voisi tehdä ehdotuksen mukaisen valinnan. Sääntely koskisi vain ns. erillisyrityksiä eli yritys ei
saisi kuulua konserniin tai olla etuyhteisyrittäjä. Valinta tehtäisiin viideksi vuodeksi kerrallaan.

Ehdotetussa mallissa verotettava tulos laskettaisiin pääliikkeen kotipaikan verotusjärjestelmän
sääntöjen mukaisesti, mutta lopullinen veron määrä laskettaisiin kunkin kiinteän toimipaikan si-
jaintivaltion verokannalla.

Suhtautuminen ehdotukseen

Valtioneuvosto pitää kannassaan direktiiviehdotuksen tavoitteita kannatettavina, mutta suhtau-
tuu ehdotukseen kuitenkin erittäin varauksellisesti. Valiokunta yhtyy tähän kantaan. Valiokun-
nan näkemyksen mukaan sisämarkkinoiden jatkuva kehittäminen on tärkeää ja pienten ja keski-
suurten yritysten hallinnollisen taakan keventäminen on tärkeä tavoite. Ehdotettu järjestelmä
eriyttäisi kuitenkin veropohjan määrittämisen ja verokannan määrittämisen toisistaan ja siirtäisi
verotuksen toimivaltaa osin pois Suomesta. Kuten valtioneuvoston kannassa on tuotu esille, hal-
litusohjelman mukaisesti verotustoimivallan tulisi jatkossakin säilyä pääasiassa kansallisella ta-
solla.

Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisissa direktiiviehdotukseen suhtauduttiin yleisesti varauk-
sellisesti ja pidettiin U-kirjelmässä esitettyä kantaa perusteltuna. Direktiiviehdotuksen tavoitteita

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2023 vp

pidettiin sinänsä tärkeinä. Kuulemisissa tuotiin esille muun muassa se, että direktiiviehdotuksen mukainen valinnanmahdollisuus koskisi vain harvalukuista joukkoa pk-yrityksiä ja hyödyt voisivat siten jäädä rajallisiksi. Lisäksi tuotiin esille, että ehdotus koskisi vain tuloverotusta, vaikka kiinteälle toimipaikalle muodostuu velvoitteita liittyen muun muassa arvonlisäverotukseen ja työnantajavelvoitteisiin. Ehdotus ei poistaisi myöskään kiinteän toimipaikan syntymiseen liittyviä kysymyksiä. Esille nostettiin myös mahdollisuus siitä, että ehdotus loisi uusia ongelmia esimerkiksi kansallisten verojärjestelmien monimutkaistumisen myötä, ja että hallinnollinen taakka ei välttämättä vähenisi. Kuulemisissa ehdotukseen nähtiin liittyvän ongelmana myös se, että se voisi johtaa suunnitteluun siitä, kumpi järjestelmä on edullisempi käyttää; pääliikkeen kotivaltion mukainen veropohjan määrittäminen vai kiinteän toimipaikan sijaintivaltion mukainen veropohjan määrittäminen.

Asiantuntijakuulemisissa kritisoitiin myös sitä, että ehdotettu päätoimipaikkaverotukseen perustuva järjestelmä koskisi vain kiinteän toimipaikan muodossa toisessa jäsenvaltiossa harjoitettavaa toimintaa ja että järjestelmää ei voisi valita silloin, jos yritys toimii konsernimuodossa, esimerkiksi kotimaisessa holdingyhtiörakenteessa. Toisaalta kuulemisissa tuotiin esille myös se, että soveltamisalan laajentaminen koskemaan myös tytäryhtiöitä korostaisi ehdotetun järjestelmän mukanaan tuomia haasteita muun muassa yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumiselle. Kuulemisissa ylipäättään nostettiin esille tarve jatkovalmistelussa arvioida ehdotusta myös EU:n perusoikeuskirjan ja perustuslain yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Lisäksi korostettiin tarvetta vaikutusarvioiden tekemiseen. Esille nostettiin myös se, miten järjestelmä sopisi yhteen voitonjaon verotukseen perustuvien verojärjestelmien, kuten Viron verojärjestelmän kanssa.

U-kirjelmän mukaan valtioneuvosto ei tämänhetkisen arvion mukaan ole vakuuttunut siitä, kuinka tehokkaasti ehdotettu tuloveroihin kohdistuva verotusjärjestelmä tosiasiallisesti vähentäisi pk-yritysten hallinnollista taakkaa, muiden velvoitteiden ja kiinteän toimipaikan muodostumisen arvioinnin jäädessä entiselleen. Valiokunta yhtyy tähän näkemykseen edellä mainitut asiantuntijakuulemisissa esille tuodut näkökohdat huomioon ottaen.

Valtioneuvoston kannassa esitetyn tavoin myös valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotuksesta ei saisi aiheutua haittaa kotimaisten yhtiöiden kilpailukyvyille ja että järjestelmän väärinkäytösten ehkäiseminen huomioitaisiin riittävän tehokkaasti. Jatkovalmistelussa olisi pyrittävä saamaan tarkemmat hallinnolliset ja taloudelliset vaikutusarviot direktiiviehdotuksesta.

Osassa asiantuntijalausuntoja kiinnitettiin huomiota direktiiviehdotuksen mahdollisiin ongelmiin suhteessa suhteellisuusperiaatteeseen. Valtioneuvoston kannassa pidetään tärkeänä, ettei sääntely aiheuta kohtuutonta hallinnollista rasitusta verovelvollisille tai Verohallinnolle, myös EU-oikeudellinen suhteellisuusperiaate huomioon ottaen. Valiokunta yhtyy tähän näkemykseen.

Valtioneuvoston kannan mukaisesti Suomen kantoja on tarvittaessa tarkennettava ehdotuksen käsittelyn yhteydessä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2023 vp

Helsingissä 5.12.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Saara Hyrkkö vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Timo Vornanen ps
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok
varajäsen Sanna Antikainen ps
varajäsen Minja Koskela vas
varajäsen Krista Mikkonen vihr
varajäsen Saku Nikkanen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tarja Järvinen